

ТЕМА 11

ВЗАЄМИНИ РІЗНИХ ВЕРСТ НАСЕЛЕННЯ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

Укладач – Купенко О.В.

Взаємини батьків та дітей

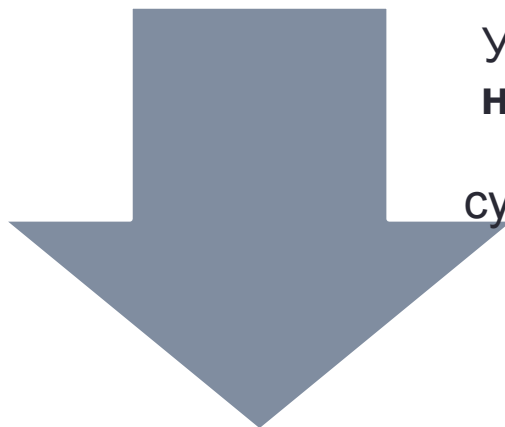
Міжнаціональні взаємини

Взаємини між статями

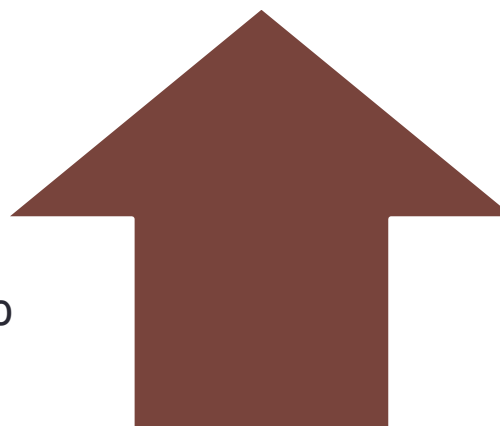
Взаємини класів

У будь-якому історичному суспільстві наявна **нерівність**, тобто існують групи людей, які в чомусь значимому для них як членів суспільства є вищими чи нижчими за інших (за владою, власністю, прибутками, фізичною силою, освіченістю)

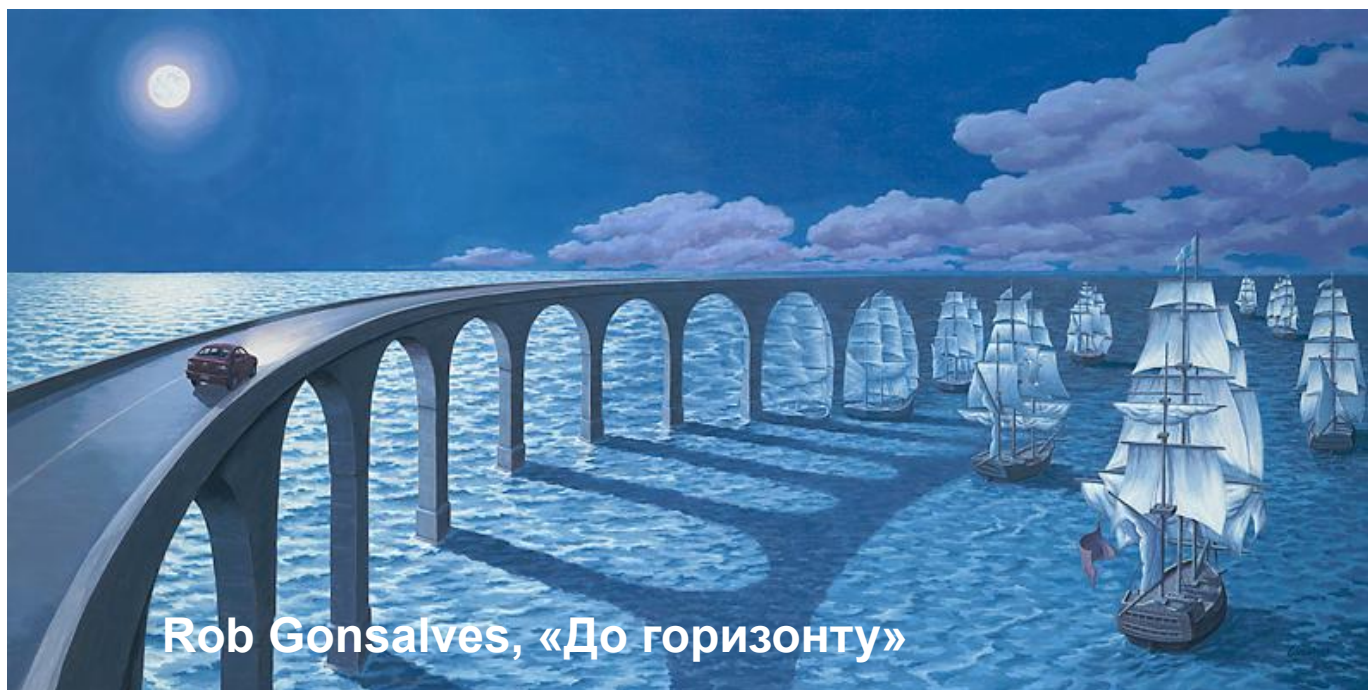

Клас – це застаріла ідея, недоречна для постіндустріального суспільства. Натомість пропагується ідея соціальної мобільності, у відповідності до якої люди можуть із легкістю пересуватися по ієрархії вверх і вниз

Закон додатковості

- будь-яка модель веде себе і так, як зовнішній світ, і не так. Тож однієї логічної конструкції недостатньо для опису складного світу. Потрібні моделі, що взаємно доповнюють одна одну.

Rob Gonsalves, «До горизонту»

- Поняття «клас» охоплює неоднорідні соціальні об'єкти, такі як статусна чи професійна група, група за прибутками чи владою.
- Класи утворюють певну ієрархічну систему.
- Клас – категорія для аналізу динаміки соціального **конфлікту**.

(Ральф Дарендорф)

«Класова» теорія. Фрагментація робітників при переході до інформаційного суспільства (за Мануелем Кастельсом)

Працівники

```
graph TD; A[Працівники] --> B[Малочисельна група висококваліфікованих працівників інформаційної галузі]; A --> C[Масова група працівників індустріальної галузі];
```

Малочисельна група висококваліфікованих працівників інформаційної галузі

Масова група працівників індустріальної галузі

Концентрують в своїх руках значну частину багатства і володіють високим соціальним престижем

Природа класів на початку ХХІ століття (за Гордоном Маршаллом)

- Класовий розподіл визначається життєвим шансом, що впливає із специфічним
  - громадянських,
  - ринкових,
  - трудових ситуацій, що мають певну історичну визначеність.
- Життєві шанси багато в чому визначаються отриманою освітою.

Класові позиції (за Дж. Голдторпом)

- Ринковий механізм суспільного розподілу праці, є головною причиною нерівності.
- Голдторп виокремлює три основні класові позиції:
  - найманий працівник (відрізняються за рівнем матеріальної винагороди);
  - роботодавець;
  - самозайнятий.

Володіння засобами виробництва як критерій для класового розподілу (за Еріком Оліном Райтом, який наслідує К. Маркса)

Головний розподіл людей за класами і в наш час визначається володінням засобами виробництва.

Капіталісти

Зацікавлені у присвоєнні частини праці робітника

Робочі

Зацікавлені у гарантованому прибутку

Інші критерії класових позицій (за Еріком Оліном Райтом)

- Участь в управлінні
- Контроль над грошовим і матеріальним капіталом

Класова схема (за Е.О. Райтом)

		Отношение к средствам производства			Участие в управлении	
		Собственники	Наемные работники			
Количество работников	<i>Много</i>	Капиталисты	Менеджеры-специалисты	Квалифицированные менеджеры	Полуквалифицированные менеджеры	<i>Менеджеры</i>
	<i>Несколько</i>	Мелкие работодатели	Супервайзеры-специалисты	Квалифицированные супервайзеры	Полуквалифицированные супервайзеры	<i>Супервайзеры</i>
	<i>Нет</i>	Мелкая буржуазия	Специалисты-исполнители	Квалифицированные исполнители	Полуквалифицированные исполнители	<i>Исполнители</i>
			<i>Специалисты</i>	<i>Квалифицированные работники</i>	<i>Неквалифицированные работники</i>	
			Уровень квалификации			

- Перед дослідниками стає питання, **як сприяти мінімізації соціальних конфліктів** і збільшенню шансів на національну та глобальну солідарність?
- При цьому слід пам'ятати, чим складніша технологічна та економічна структура, тим вища вартість революційного шляху розвитку, тим більш важливою є еволюційна трансформація

На шляху до соціальної стабільності

- 1) визнання класів вимагає постійного підняття «планки» якості життя для всіх і соціального захисту слабких;
- 2) соціальне партнерство;
- 3) теорія доступу (Дж.Ріфкіна);
- 4) соціальна мобільність.

Соціальна мобільність

- Соціальна мобільність – це можливість представникам нижчих класів суспільної ієрархії підійматися вгору.
- Але можливий як соціальний підйом, так і соціальний спуск.

Соціальна мобільність: рух вгору (за П. Сорокіним)

- Проникнення індивіда з нижчого рівня в існуючий верхній
- Створення індивідом нової групи і пересування всієї групи в вищій рівень

Соціальна мобільність: рух вниз (за П. Сорокіним)

- Опускання індивіда з вищого рівня на нижчий
- Деградація соціальної групи в цілому, зниження її рангу на фоні інших груп, втрата нею соціальної єдності

Що стимулює соціальну мобільність?

- Серед структурних умов, що сприяють соціальній мобільності, слід відмітити війни та революції.
- Нобелівський лауреат Пол Кругман звернув увагу на політичну волю влади для забезпечення соціальної мобільності та рівності (наприклад, завдяки політиці Рузвельта всього за кілька років було сформовано знаменитий американський середній клас).
- У наш час соціальну мобільність провокує також і розвиток технологій.

Що може стати перешкодою для соціальної мобільності?

- національність
- релігія
- вік
- стать
- класова належність батьків

Але наполегливість долає перешкоди

Стивен Уіл'ям Хокінг,
фізик-теоретик, популяризатор науки, професор
математики